

Ενότητα 5η: Προβολή ταινίας: Φασισμός Α.Ε.

Σπύρος Μαρκέτος, Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

Συζήτηση μετά την προβολή της ταινίας
[Φασισμός Α.Ε.](#)

Σκοποί ενότητας

- Να αναδειχθεί και να συζητηθεί η σχέση φασισμού και οικονομικής εξουσίας

Το καθεστώς του Φράνκο

- Το καθεστώς του Φράνκο δεν ήταν φασιστικό, καθώς στηριζόταν στην ελίτ, στην κινητοποίηση του στρατού και του κρατικού μηχανισμού και όχι στην κινητοποίηση των μαζών. Αυτό δεν είχε κάποια διαφοροποίηση ως προς τα αποτελέσματα, καθώς ο φρανκισμός εξόντωσε 1,5 εκ Ισπανούς. Η διαφοροποίηση φασισμού και ακροδεξιάς δικτατορίας δεν ελαφραίνει τη δεύτερη: αφορά τη διαφορετική δυναμική τους, και δεν πρόκειται για ηθικού τύπου διαφοροποίηση.
- Ο Φράνκο δεν έστησε φασιστικό κίνημα. Υπήρχε φασιστικό κίνημα στην Ισπανία το οποίο στήριξε το Φράνκο: πριν κηρυχθεί η δημοκρατία το 1934, υπήρχε δικτατορία υπό τον Πρίμο Ντε Ριβέρα. Ο γιος αυτού του συντηρητικού δικτάτορα έγινε φασίστας και έφτιαξε μια ισχυρή φασιστική οργάνωση, την Ισπανική Φάλαγγα. Όταν οι φρανκιστές κέρδισαν τον εμφύλιο, η Φάλαγγα (εν μέσω Β΄ ΠΠ) πίεζε να συμμαχήσει η Ισπανία με τον Άξονα. Ο Φράνκο τους έστειλε στο ανατολικό μέτωπο, όπου εξοντώθηκαν όλοι.
- Κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, μετά τη λήξη του Β΄ ΠΠ, υπήρξε ανακύκλωση των φασιστών και της ακροδεξιάς από τη Δύση ενάντια στον κομμουνισμό (πχ ένταξη της Ισπανίας στο ΝΑΤΟ παρά τις αρχικές επιφυλάξεις)

Αντικοινοβουλευτισμός και Δικτατορίες στην Ελλάδα

(Προβολή ταινίας)

Φασισμός και Αριστερά

- Ο Ζεφ Στερνέλ, ισραηλινός φιλελεύθερος, που εξετάζει τον φασισμό με έμφαση στις ιδέες του, υποστηρίζει ότι ο φασισμός είναι στρεβλή αναθεώρηση του σοσιαλισμού. Αντίθετα, ο Πάξτον λέει ότι ο φασισμός χρησιμοποιεί τα συνθήματα και τις οργανωτικές πρακτικές της αριστεράς και τις στρέφει εναντίον της. Δε ξεκινάει ο φασισμός από την αριστερά.
- Στο ιταλικό και το γαλλικό παράδειγμα υπάρχουν κομμάτια της αριστεράς που περνάν στο φασισμό, αλλά αυτό δεν είναι γενικός κανόνας. Όταν κάποια κομμάτια της αριστεράς μεταφέρουν την ανάλυση της αριστεράς με όρους έθνους, υπάρχει ο κίνδυνος να βρεθούν κοντά στο φασισμό. Η υπόσχεση της βελτίωσης από τα αριστερά γίνεται σε ταξική βάση, και όχι με όρους έθνους.
- Στα πρώτα προγράμματα του φασιστικού κόμματος υπήρχαν πολύ προωθημένα αιτήματα (πχ 8ωρο) αλλά αυτά υπήρχαν για να προσεταιριστούν κόσμο ,δεν υπήρχε καμιά διάθεση να εφαρμοστούν. Οι πρώην αριστεροί ήταν κρίσιμη μάζα, αλλά δεν έπαιξαν ρόλο στην πορεία των εξελίξεων.
- Στην πολιτική ανάλυση η σύγκριση λόγων και πράξης είναι πολύ σημαντικότερη από την αυτοπεριγραφή των κομμάτων.

Φασισμός και κριτική στον καπιταλισμό

- Οι φασίστες συνήθως δεν ασκούν κριτική απέναντι στον καπιταλισμό, παρά σε επιμέρους φαινόμενα: διαφθορά, εκφυλισμός, μετανάστες κτλ. Στις λίγες περιπτώσεις που ασκούν κριτική στον καπιταλισμό, δεν στοχεύουν στην «καρδιά» της οικονομικής εκμετάλλευσης, αλλά στρέφουν τα βέλη σε μερίδες καπιταλιστών. Η κριτική στη βασική εκμεταλλευτική λειτουργία του συστήματος αποτελεί τη λυδία λίθο που μας επιτρέπει να ξεχωρίσουμε την αριστερή από τη δεξιά κριτική.
- Η δεξιά κριτική στον καπιταλισμό προϋπήρχε του φασισμού, κυρίως μέσω της ρομαντικής νοσταλγίας για ένα προκαπιταλιστικό παράδεισο με αξίες όπως η ιεραρχία και η πατριαρχία, χωρίς όμως αμφισβήτηση της εκμετάλλευσης.
- Συχνά οι εκ δεξιών κριτικοί του καπιταλισμού υποστηρίζουν την ύπαρξη ενός κράτους πρόνοιας, αλλά μόνο για Έλληνες, Γάλλους κτλ σε έναν προνοιακό σωβινισμό. Η τακτική είναι πάγια: διαίρεση μεταξύ των «από κάτω». Τα χρήματα θεωρούνται δεδομένα και διαιρούνται σε μερίδες των από κάτω. Πρόκειται για θεμελιώδη λογική του φασισμού που καλλιεργείται και από το νεοφιλελευθερισμό.

Η αναζήτηση εσωτερικού εχθρού

- Υπάρχουν πάρα πολλοί παράγοντες που διαμορφώνουν την συγκρότηση ενός πολιτικού κινήματος: οι μετανάστες πχ μπορούν να είναι αιτία ανόδου του φασισμού, αλλά φασισμός επίσης υπήρξε και σε χώρες που δεν υπήρχαν μετανάστες ή όπου όλοι ήταν μετανάστες, όπως στην Αργεντινή.
- Ο φασισμός χρειάζεται αποδιοπομπαίους τράγους / εσωτερικούς εχθρούς, απέναντι στους οποίους οργανώνεται η δήθεν ενότητα των υπολοίπων και με βάση τους οποίους θα επιβάλλει συνολικά αυταρχικές πολιτικές. Ο εχθρός μπορεί να είναι οι εβραίοι, οι μετανάστες, οι αριστεροί, τσιγγάνοι, οι ομοφυλόφιλοι και ούτω καθεξής. Είναι δευτερεύον ποιος θα είναι ο εχθρός.
- Όταν η Χρυσή Αυγή επιτίθεται στους μετανάστες δεν τους προκρίνει σαν αντιπάλους απέναντι στην αριστερά, απλά γνωρίζει ότι δεν θα έχουν υποστήριξη από την κοινωνία. Στοχεύει σε ομάδες που δεν μπορούν εύκολα να υποστηριχθούν: μετανάστες, ομοφυλόφιλοι κλπ.
- Ο τρόπος προβολής της Χρυσής Αυγής από τα ΜΜΕ βολεύει την ανάδειξη της. Μόνο για πολύ μικρό διάστημα, μετά τη δολοφονία Φύσσα, αναδείχτηκαν ζητήματα που την έπληξαν.

Βιβλιογραφία

1. Paxton R. (2006) *Η ανατομία του φασισμού*, μτφρ. Κατερίνα Χαλμούκου , Αθήνα: Κέδρος.
2. Sternhell Z. (1995) *The Birth Of Fascist Ideology*, New Jersey: Princeton University Press.
3. Ντοκιμαντέρ [«Φασισμός Α.Ε.»](#) της Infowar Productions, 2014.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Σπύρος Μαρκέτος.
«Αντικοινοβουλευτισμός και δικτατορίες στην Ελλάδα. Η Διανοητική
Προϊστορία του Φασισμού». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από
τη δικτυακή διεύθυνση: http://opencourses.auth.gr/eclass_courses.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

